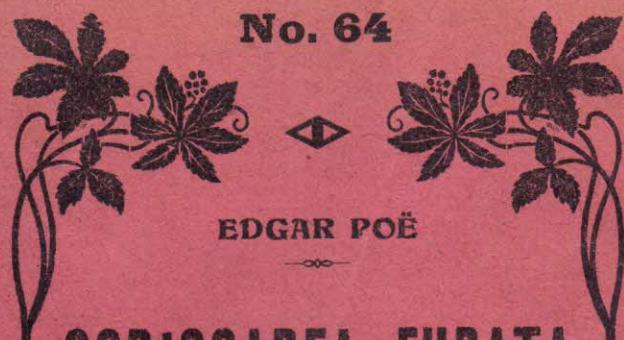

THE MATERIAL IS SENT FREE OF CHARGE

2.298

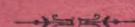
BIBLIOTECA „LUCEAFARUL”

No. 64

EDGAR POË

SCRISOAREA FURATA

MORELLA

Traducere de RAOUL LAUR

EDITURA „LUCEAFARUL”

Bucureşti, Strada Doamnei No. 16

THE MATERIAL IS SENT FREE OF CHARGE

Biblioteca „LUCEAFĂRUL“

21.298

EDGAR POË

Scrisoarea furată

Morellă

Traducere de RAOUL LAUR

BUCUREŞTI

Editura Bibliotecii „LUCEAFĂRUL“

Strada Paris (Doamnei) No. 16

ționat casa ministrului D..., am avut deplină încredere în îndemânarea sa și eram sigur că săcuse cercetări mai mult decât îndestulătoare în cadrul specialității sale.

— In cadrul specialității sale? mă mirai eu.

— Da, zise Dupin; măsurile adoptate de el nu numai că sunt cele mai bune, dar au fost duse până la perfecțiunea desăvârșită. Dacă scrisoarea ar fi fost ascunsă în cercul cercetărilor, agenții prefectului ar fi găsit-o la sigur, după mine nu începe nici o îndoială în privința asta.

Eu mă mulțumii să surâd; — dar Dupin părea că spusese acestea cât se poate de serios.

 — Măsurile lor, continuă el, au fost cât se poate de bune și au fost admirabil executate, aveau însă defectul că erau inaplicabile omului în chestiune. Este un întreg sir de mijloace ciudate de ingenios, care e pentru prefectul poliție un tel de pat al Procusei și pe care el își crește și-si execută toate planurile și cercetările. Dar greșește neconitenit, ori prin prea multă aprofundare ori prin prea multă superficialitate, depinde de caz, și nu's puțini școlari cari ar rationa mai bine ca el.

Am cunoscut un bățel de opt ani, a căruia continuă aghicire la jocul „Soț ori fără?” stârnea admirarea tuturor. E un joc simplu și se joacă de obicei cu bile. Unul din jucători ține ascuns în mâna un număr oarecare de bile și întrebă pe celălalt: Soț ori fără? Dacă acesta ghicește căștigă o bilă; dacă nu, pierde una. Băiatul de care vorbesc căștiga toate bilele colegilor săi. Firește că avea un mod al său de ghicit, și acesta consista din simplă observație și aprecierea justă a fineței celor cu cari juca. Să zicem că adversarul său de joc e un prostănac în toată regula și arătându-i mâna închisă îl întrebă: Soț ori fără? Băiatul nostru răspunde fără, — și pierde. Dar data următoare căștigă, căci își zice în sine: prostănacul astăa a avut în mâna un număr cu soț și toată șmecheria lui nu merge

decât până să-l facă să ia un număr fără soț a doua oară; voi zice deci: fără, — zice fără și căștigă.

Cu un adversar mai puțin naiv ar fi raționat altfel: astăa a văzut că prima dată am zis «fără» a doua oară își va propune să facă simplă variație dela soț la fără soț — astăa e primul gând ce-i va trece prin minte; al doilea gând îi va spune să nu facă la fel cu prostănacul dinainte, fiindcă aceasta e o schimbare prea simplă și se hotărăște să ia ca și întâia dată, tot un număr cu soț. Voi zice deci: soț. — Zice soț și căștigă. — Acum, modul de a raționa al băiatului despre care vorbesc — mod pe care colegii lui îl numesc noroc, — ce e el la urma urmei?

— Este, răspund eu, o simplă identificare a intelectului băiatului cu al aceluia cu care joacă.

— Da, aşa este, afirmă Dupin. Și când l-am întrebat prin ce mijloc efectua el această perfectă identificare a intelectului său cu acela al adversarului, iată ce mi-a răpus:

«Când vreau să știu cam cât de șmecher sau de prost e unul, cât e de bun sau de rău, ori să știu cari îi sunt gândurile în acea clipă, eu îmi compun înfațarea feței mele după fața lui, cât mai exact cu putință și aștept să văd ce gânduri sau ce simțăminte mi-se nasc în minte sau în suflet, și acestea fiind corespunzătoare figurei mele compusă după acea a adversarului meu vor fi cam aceleași ca ale lui.»

Răspunsul acesta întrece în pătrundere adâncimea sofistică a cugetărilor lui La Rochefoucauld, lui La Bruyère, lui Machiavel sau Campanella.

— Și identificarea intelectului aceluia ce raționează cu acel al adversarului său, depinde, dacă te-am înțeles bine, cu exactitatea cu care este apreciat intelectul adversarului.

— Pentru a-i da o putere practică, aceasta e în adevăr, condițiunea de căpătenie, zise Dupin

și dacă prefectul și cu ceata lui de agenți, s'au înșelat adesea, aceasta e din cauză că, mai întâi lipsea această identificare, și apoi că aprecierea puterei adversarului era inexactă, sau că nu apreciau de loc inteligența celui cu care aveau să lupte. Ei nu văd decât propriile lor idei ingenioase; și, atunci când caută ceva ascuns, nu se gândesc decât la mijloacele de cari s'ar fi servit ei ca să ascundă acel lucru. Si poate că au nițică dreptate ca să lucreze astfel, căci în definitiv ce e propria lor ingeniozitate, propria lor inteligență decât reprezentanta fidelă a aceleia a mulțumii. Dar când au în față un rău făcător mai deosebit, a căruia sineță e diferită, în speță de-a lor, atunci e natural ca acesta să-i «oace.»

Așa se întâmplă în totdeauna când hoțul e mai îndrăsnet de căt ei;—ba, de multeori chiar când nu e mai îndrăsnet de căt ei. Greșeala cea mare vine de acolo că ei nu-și schimbă nici odată sistemul lor de cercetări, afară numai dacă nu sunt forțați de vreun caz neobișnuit,—o răsplată regească de pildă,—să și exagereze și să ducă până în marginile putinței perfecțiunea vechilor lor mijloace; ori cum ar fi însă, niciodată nu schimbă nimic din principiile după cari se conduc.

In cazul ministrului D.,, spre exemplu, ce-au făcut ei spre a schimba sistemul lor de lucru? Ce's toate aceste scotociri, burgheliri, sondări, examinări la microscop, această impărțire a unei suprafețe în centimetri pătrați,—ce's toate acestea dacă nu exagerarea în întrebuițare, a unuia sau mai multor principii de investigații, cari sunt bazate pe un șir de idei relative la ingeniozitatea omenească și cari au intrat în obiceiurile prefectului în lungul decurs al meseriei sale?

N'ai văzut că el socotește drept lucru cu desăvârșire demonstrat, că *toți* oamenii cari vor să ascundă ceva se servesc, — dacă nu de o scobitura făcută cu burghiul în piciorul unui scaun, — cel puțin de vre-o gaură, vre-un colțisor

ascuns, pe cari le-au găsit inventate de acelaș registru de idei ca și scobitura făcută cu burghiul?

Și n'ai văzut că asemenea ascunzători *originale* nu sunt întrebuițate decât numai în cazuri ordinare și nu sunt adoptate decât de inteligențe comune; căci în toate cazurile de obiecte ascunse acest mod ambițios și torturat de a ascunde lucrul este, dela început, supozat și supozabil, și astfel găsirea lui nu atârnă atât de perspicacitatea căt de grijea, răbdarea, hotărârea celui care caută. Dar când e un caz puțin obișnuit sau când răsplata e mare—ceace la drept vorbind, în ochii celor dela poliție e cam același lucru — toate aceste frumoase calități se văd dând greș. Înțelegi acum ceace am vrut să spun când am afirmat că, dacă scrisoarea furată ar fi fost ascunsă în cadrul cercetărilor prefectului, sau mai bine zis, dacă principiul inspirator al ascunzătoarei ar fi fost cuprins în principiile prefectului, el ar fi găsit cu siguranță scrisoarea. Însă polițistul nostru a fost cu desăvârșire «jucat» și cauza principală, de origină, a acesteia stă în supozitia că ministrul e nebun, fiindcă și-a creat reputația de poet. Toți nebunii sunt poeți — asta e părerea prefectului — și el nu e vinovat decât de inversiunea termenilor, deducând de aci că *toți* poeții sunt nebuni.

— Dar ce? ministrul e poet? întrebai. Știu că sunt doi frați, cari amândoi, și-au creat un nume în literatură. Ministrul, după căte știu, a scris un volum foarte important, asupra calculului diferențial și integral. E matematician deci, nu poet.

— Te înșeli, eu îl cunosc foarte bine: e și poet și matematician. Ca poet și ca matematician, el a raționat just; numai că om al cifrelor el n'ar fi raționat de loc și ar fi fost o jucărie pentru prefect ca să găsească ascunzătoarea scrisoarei.

— Părerea ta, zisei eu, mă miră; ea e des-